

HOOFDSTUK VII.

HET VERRAAD

In den nacht van 30 April 1918, liepen Charpentier (officieele afgevaardigde van het Legerkomiteit), De Schaeppdrijver, V. Haesaert, M. Torreele en B. Coolen naar den vijand over. Ik sprak reeds van die zending. Hier volgen ten andere alle wenschelijke inlichtingen.

Eens bij de Duitschers werden zij voor den officier van den inlichtingsdienst gebracht.

Hunne houding was die van de gemeenste verraders die ooit een land in oorlog heeft gekend.

ZONDER DE MINSTE NOODZAKELIJKHEID (MEN BEZIGT GEEN DWANGMIDDELEN TEGEN OVERLOOPERS, TE MEER DAAR DEZE EEN OFFICIEELE ZENDING HADDEN EN DEN DUITSCHERS TER HULP KWAMEN) GAVEN ZE AAN ONZE VIJANDEN ALLE MOGELIJKE INLICHTINGEN OVER DE MILITAIRE INRICHTINGEN VAN ONS FRONT. MEN ZAL ZELF KUNNEN OORDEELEN NA DE LEZING VAN DE EERSTE ONDERVRAGING VAN WELK BELANG DEZE UITERST STIPTE AAN-
DUIDINGEN VOOR DE DUITSCHERS WAREN, BIJ EEN AANVAL, EN VOOR DE REGELING VAN HUN GESCHUT, 'T ZIJ ALS SPERVUUR, 'T ZIJ ALS VERNIELINGSVUUR.

J. Charpentier en zijne gezellen hadden de geestesgesteldheid der « Frontpartij » van dien tijd en ten andere nog van heden, die België aanzag als den grootsten vijand. Zei deze partij overigens niet in een harer vlugschriften: « Wat geeft het dat men Vlaanderen in de armen van Duitschland werpe, zoo het daarin zijn heil moet vinden ? »

Bij ondervinding weet men dat een verrader nooit halfweg blijft. Deze hebben den beker tot den laatsten druppel geleidg.

Hoevele onzer dappere soldaten zijn er aldus door hunne schuld nutteloos gevallen, langs de wegen en de loopplankjes, in de schuilplaatsen en munitiedepots!

Hoevele Vlaamsche kruisjes hebben ze meer doen planten in de kerkhofjes aan het front !

Hoevele vrouwen zijn weduwen geworden, hoevele weezen meer! Hoevele ouders van smart vergaan, slachtoffers der activistische verraders!

Ziedaar de « helden », de « martelaars », de « idealisten » der Frontpartij!

Ziedaar de redders van Vlaanderen!...

Officier van den Inlichtingsdienst

A. H. Qu., 2 Mei 1918.

A. O. K. 4.

B. n° 2549.

ONDERVRAGING

van 3 belgische overloopers 3° linieregiment

I. D. A.,

I. D. I.

en 2 overloopers van het 2° Genie

II. D. A.,

8. D. I.

gevangen genomen op 30 April, bij de hoeve « Kloosterhoek »
Plqu. 4149 (1).

1° Inf. Div.

2° I. R., 3° I. R., 22° I. R.

Artillerie der 1° D. A. : n° 1

Cavalerie der 1° D. A. : ?

1° Reg. Genie

8° Inf. Div.

7° I. R., 16° I. R., 17° I. R.

Artillerie der 2° D. A. : n° 2

Cavalerie der 2° D. A. : lan-
ciers n° ?

2° Reg. Genie

Wij geven hieronder twee uittreksels; het stuk is zeer lang en deelt aan de Duitsche krijgsoverheid tot in de kleinste bijzonderheden mede, alles wat haar slechts eenigszins van nutte kan zijn.

« De gevangenen zijn als « vertrouwensmannen » (vertrauensleute) van de georganiseerde Vlaamsche activisten in het Belgisch leger gelast geworden AAN HET HOOFDCOMMANDO VAN HET TEGEN-OVERLIGGENDE LEGER BRIEVEN OVER TE BRENGEN.

De gevangenen stellen zich voor als afgezanten van de in het Belgisch leger verspreide en goed ingerichte activistenbeweging. Hun is opgelegd zich met den Raad van Vlaanderen en het Vlaamsche volk in betrekking te stellen, en aldus MEDE TE WERKEN AAN HET DUITSCHE PLAN.

De gevangenen verklaren overtuigd te zijn dat de Vlaamsche beweging in het Belgisch leger zoo gevorderd is, dat bij eene geëigende oorzaak van buiten uit, zoo bij voorbeeld eene goede vooruitgang van het Duitsche offensief in Vlaanderen of het beginnen van groote aanvallen op het Belgische front, er zou kunnen gerekend worden op 't nederleggen der wapens door een groot deel van het Belgisch leger.

ZOO DIT LEGER HET AAN HET FRONT NOG UITHOUDT, IS DIT ALLEEN OMDAT OP HET BELGISCH GEDEELTE GEENE GROOTE GEVECHTEN PLAATS GRIJPEN. »

In eenvoudige taal wil dit zeggen : toe, Duitschers, het is tijd het Belgisch front te bestoken, er groote aanvallen op te doen. Dat alles

(1) Plqu.: *Planquadrat*, *planvierkant*. De stafkaarten zijn in kleine vierkanten verdeeld, die elk een nummer dragen.

is echter niet voldoende : ze nemen de voorzorg op de *Duitsche staf-kaarten* alles nauwkeurig aan te geven !....

« Sector Diksmuide.

Hoofdweerstandslijn in de Yzerstelling.

De 150-200 m. daarachter liggende loopgraaf heeft eene 1.70 m. hooge borstwering, geen rugweer. — In het front eener compagnie, 1 beton-onderstand voor 6 man, en eenige hout-onderstanden voor 3 à 6 man.

Tusschen deze stelling en de Yzerstelling eene 7 m. diepe draadversperring; verbindingsgrachten op manshoogte met aardzakjes.

De 200 à 300 m. daarachter liggende 3^e lijn is gelijk de lijn van tegenaanval ingericht. Tusschen 2^e en 3^e lijn, twee rijen van 7 m. diepe draadversperring.

In de spoorwegstelling en in het loopgravennet ter hoogte van Oostkerke talrijke kleine beton-onderstanden voor 4 à 6 man.

De stellingen van Oudekapelle, Oostkerke, Nieuwkapelle, Lampernisse en Roesdamme, worden bevestigd. Al deze loopgraven (*tranchées de fortune*) zouden zonder rugweer zijn.

Artillerie : Uit de sectors Diksmuide en Reigersvliet zijn sinds 14 dagen de zwiigende en reservebatterijen van 15.5, 21 en 38 cm. naar Ieperen vertrokken.

Geene Engelsche of Fransche artillerie werd in de plaats gebracht.

LOOPGRAVEN ARTILLERIE. — Op de frontbreedte van eene compagnie zijn 2 mijnwerpers in de stelling van tegenaanval; 150-200 m. achter de Yzerstelling.

In de Reigersvliet-sector zijn er geene.

Van mijnschachten weten de gevangenen niets.

MACHIENGEWEREN. — Ieder bataljon heeft 6 M. G. in stelling en 2 in reserve. Daarenboven heeft ieder regiment ter beschikking de vaste machiengeweren die bestendig in de stelling blijven en de passerellen en wegen onder vuur nemen.

WEG VOOR DE AFLOSSING : 3 linieregimenten van Rabbelaer over Grogne, Oudekapelle naar Caeskerke in de loopgraven naar de Yzerstelling.

2. Genie van « Het blauw huis » (planvierkant 4057) naar de kolomweg over Roesdamme, langs den kolomweg naar de stelling aan den spoorweg.

GEVECHTSOPSTELLING : Regimentspost van het 3 L. R. in den onderstand. (Blpt i Plqu. 4452) (1).

Bataljonspost in den sector Reigersvliet, 300 m. ten noorden van de uitmonding van den aflossingsweg in de spoorwegstelling.

Regimentspost 2^e Genie, in « Het blauw huis » (Plqu 4757) daar ook is de gevechtspost voor 11.2 Genie.

LEGERPARKEN : Groot Geniepark in Avekapelle (statie). Groot

(1) Blpt : *Blaupunkt*, blauw punt in een vierkant om de juiste plaats aan te duiden. — Plqu. : Planvierkant.

munitiedepot in « Zwaantje ». De munitiedepots in Plqu 4059 zijn wegens artillerievuur verplaatst, waarschijnlijk, niet ver van daar ten noorden of ten zuiden, en de munities liggen onder kleine tenten. (Bijzonder belangrijke aanduiding voor de vliegers-bombardiers. (N. v. d. S.)

VERKEER : Zeer druk automobiel en lastwagen verkeer op de steenwegen : Pervyse-Veurne en Roesdamme-Avekapelle.

KEUKEN : Een groote keuken bevindt zich 50 m. ten noorden der uitmonding van den aflossingsweg in de spoorwegstelling (Plqu. 4251). »

LANDVERRAAD ! BROEDERMOORD !

HOOFDSTUK VIII.

ZENDING DER FRONTAFGEVAARDIGDEN

Ze zorgen er onmiddellijk voor, om een omstandig, in 't Vlaamsch opgesteld verslag hunner zending te geven. Wij laten het hier volgen.

« ZENDING VAN DE AFGEZANTEN DER ACTIVISTISCHE FRONTBEWEGING.

Het uitsturen van afgezanten naar den Raad van Vlaanderen lag sinds 3 maand al ter studie. Echter geraakten de leiders tot geen volledig akkoord. Nog waren niet al de leiders genoeg radikaal activistisch. Eensgezindheid kwam tot stand over 3 weken. Een plan van overloopen te DIXMUDE, onzen sector, mislukte over 14 dagen.

ONZE EIGENLIJKE ZENDING : De Raad van Vlaanderen, inzonder prof. DOSFEL, SPELEERS, P. PLA, JACOB, uitvoerig inlichten over de frontbeweging, de namen harer gezaghebbende leden, hare plannen van toekomstige politiek.

DAARNEVENS DE DUITSCHERS TE DOEN KENNEN WELKE ACTIVISTISCHE MACHT, VOOR DE TOEKOMST, HET VLAAMSCH GEDEELTE VAN 'T BELGISCH LEGER ZAL ZIJN, DERHALVE ALLES IN 'T WERK TE STELLEN OM HET BELGISCH LEGER — OF TEN MINSTE EEN ZOO GROOT MOGELIJK GEDEELTE — IN TE SLUITEN OF GEVANGEN TE NEMEN.

Daar interneering het onmiddellijk gevolg van de gevangneming zou zijn, deze als volgt op te vatten: 1° Eerst, indeeling in Vlaamsche en Waalsche regimenten, met voor de Vlamingen, instandhouding der activistische frontorganisatie, die aldus kan verstevigd en volledigd worden Binstdien aansluiting met den groep Göttingen. 2° Nadien gewestelijke *indeeling*-arrondissement-canton. Binst die interneering zou een geweldige meeting en schriftpropaganda gevoerd worden en de grondslag gelegd der *Oudstrijdersbonden*. Die interneering aldus opgevat zou toelaten de Oudstrijdersbonden dadelijk na den oorlog als een activistische macht aan te wenden.

BIJKOMSTIGE ZENDING : Als propagandisten heel den lande door op te treden; de massa bekend te maken, door meetings en schriften, 't Yzermartelaarschap der Vlamingen; de ouders van

gekende frontflaminganten te gaan inlichten over de meening hunner zonen en de straffen en vervolgingen uit dien hoofde opgelopen.

Organisatie der Activistische Frontbeweging.

ONTSTAAN : Maart, April 1916. — *Als weerslag van de Vlaamschgezinde strooming in bezet Vlaanderen*, en van de ophitsende, hatelijk persaanvallen door de Haversche regeering ingegeven of gedoogd. De 2 eerste oorlogsjaren : de flaminganten, van voor den oorlog bij het leger, *vergingen in lijdzaamheid*, kenden elkaar niet, wisten van elkaar niets af. De studenten-flaminganten zochten hun kennissen van vroeger weer op. Er ontstond *woeling*, en van daar het begin van organisatie (begin van 1915).

1° Phasis : Beperkte zich bij studiekringen die in een of ander privaat huis of op n' kamer van 'n officier of 'n aalmoezenier bijeen kwamen. Die bijeenkomsten der zoogenaamde studiekringen werden eigenlijk meetingen.

2° Phasis : Rond Maart-April 1917, werden bij ministerieel besluit de studiekringen verboden. Van toen af werd de Beweging volstrekt geheim ingericht volgens de noodzakelijkheid dier geheimhouding. Die nieuwe organisatie werd eigenlijk niet geboren als gevolg dier afschaffing, maar ze werd daardoor stelselmatig doorgedreven en vervolledigd.

Die organisatie past zich volledig aan bij de militaire organisatie.

Schema :

Legervergadering of Oppercomiteit.

In de legervergadering zetelen : de *hoofdman* of Ruwaard, de leiders of afgevaardigden der 6 Divisies, de 2 geheimschrijvers van den hoofdman, naar gelegenheid enkele plaatsvervangers of bijgevoegden der divisie-leiders.

De legervergadering vervult in zekeren zin de rol van wetgevend lichaam, en vergadert om de 8 dagen.

Een Comiteit voor elk der 6 divisies.

Zetelen erin : de divisie-leider, de afgevaardigde voor elk regiment voetvolk, ruitery, vervoerkorps; geschut; vergadert om de 14 dagen, 3 weken.

Een Comiteit voor elk regiment.

Zetelen erin : de regiments-leider, een leider voor elk bataljon; vergadert op onbepaalde tijdstippen.

Bataljons-comiteit.

Zetelen erin : de bataljonsleider en den leider voor ieder kompaanie; vergadert op onbepaalde tijdstippen.

Die organisatie is in sommige eenheden zoo volledig dat zelfs pelotons, sekties en escouaden hun onderscheidenlijke leiders hebben.

De namen der leden der legervergadering en der divisieleiders blijven onbekend. In HAVRE (ministerie), KALES, en drilcampen, bestaan clubjes afhankelijk van de frontorganisatie.

Algemeene Werkzaamheden.

1° De legervergadering regelmatig inlichten bij middel van ver-

slagen der gevoerde propaganda, die bestaat in aanhangers te kweken, in te lijven in de organisatie.

2° De legervergadering leidt de algemeene gedachten, die nadien verbreed worden langs den hierarchischen weg der ondergeschikte comiteiten.

3° Het drukken en verspreiden van vlugschriften, waarvan de tekst opgesteld wordt door de legervergadering. Het aanwerven van officieren, enz.

Een ijzeren tucht omspant al de leiders.

(gehandteekend door :) KAREL DE SCHAEPPDRIJVER
J. CHARPENTIER
TORREELE MARCEL
HAESAERT VITAL
COOLEN BERNARD

Opvatting onzer propaganda.

1° VLUGSCHRIFTEN.

A. *Het laatste standpunt der Vlaamsche Frontbeweging en haar principieelen ontwikkelingsgang.*

(Bestemd voor de passivisten en inzonder voor die van Holland die er maar steeds luidruchtig op bogen principieel samen te gaan met het front.)

Bevat. : 1. Open brief aan den Koning van België.

2. Brief aan Z. E. Kardinaal *Mercier*.

3. Brief aan de Verbondene Grootmachten : Engeland, Frankrijk, Italië, Rusland, aan Z. H. de Paus, en aan Vereenigde-Staten.

4. Vlaanderens Dageraad aan den Yzer.

5. Bestuurlijke Scheiding en Activisme.

B. *Vlaanderens Weezang aan den IJzer.*

(Bestemd inzonder voor de families der Vlaamsche soldaten. Dat onder meer zou bevatten : een lange reeks gevallen van vervolgingen, afstraffingen en verbanningen met ontegensprekelijke documentatie ter staving; en door een twintigtal portretten verlucht.)

C. Open Brief aan den Koning van België Albert I (als afzonderlijk vlugschrift verspreid).

2° MEETINGS.

We hebben de militaire kleedij aan.

We treden op in steden en dorpen waarvan soldaten vervolgd en gestraft geweest zijn. Onze rede behandelt dan met nadruk het feit der gestrafte soldaten van dat dorp of die stad, waar we spreken. Onze meeting over het Vlaamsch martelaarschap aan den Yzer wordt aangekondigd, bij middel van aanplakbrieven, waarop de namen van de gestrafte of de vervolgte soldaten van de streek vermeld staan. Misschien vinden we middel om de beeltenissen dier plaatselijke gestraften na de meeting te verkoopen.

Voorbeeld : *Meeting te Sint-Niklaas*. Onze brochure « Vlaanderens Weezang aan den IJzer » heeft de bevolking reeds te voren inge-

wijd in de gevallen der vervolgingen tegen : *A. de Nayer*, aalmoezenier verbannen naar Bordeaux; *J. van den Hende*, gekende figuur in de kristene vakbeweging, gevangen; *A. Kokkelenberg*, gevangen; *E. Gorley*, onderwijzer; *G. Hebbekes*, student. — Paar dagen voor de meeting : Aanplakbrieff met eene in 't oog vallende vermelding dier namen en dier onderscheidelijke martelaarstitels. In naam der Sint-Niklaasche IJzermannen brengen we den bewonderenden eeregroet aan secretaris *Heynderickx*. Na de meeting verkoop van propagandaphoto's der martelaars.

3° FRONTPROPAGANDA.

A. *We helpen rechtstreeks de frontpropaganda besturen*, die gevoerd wordt door middel van 't overgooien naar de Belgische loopgrachten van hier verschenen vlugschriften en kranten.

We duiden de *voordeeligste sektors* en plaatsen aan en de meest *praktische middelen*. Ook de vlugschriften die hier verschijnen en die we 't *geschiktst achten* om de *voormannen van 't front* in te lichten; (bijv. : Dofsels verweer), *de kranten en vlugschriften die het sterkst de volksjongens* kunnen aandoen en gemakkelijkst overhalen.

B. De jongens, die komen overgelopen en *beweren een opdracht* mee te hebben van 't *Opperkomiteit*, worden dadelijk met ons in betrekking gesteld. Daardoor blijven we steeds op de hoogte van de *nieuwste gebeurtenissen* en van den *algemeenen toestand der frontbeweging*.

C. De jongens die gevangen genomen worden, en aan de Duitsche militaire ondervragers blijk geven *genoeg Vlaamsche overtuiging*, te bezitten, worden door *ons* gepolst. Bekomen alsdan een verlof van enkele dagen, bijaldien ze zich bereid verklaren hun familie en omgeving voor te lichten. »

(Hebben gehandteekend :)

KAREL DE SCHAEPDRIJVER
J. CHARPENTIER

(N. B. — De hierboven cursief gedrukte woorden zijn onderlijnd in 't origineel).

Na hun eerste ondervraging, rollend over zuiver militaire zaken, werden de overloopers nog eens door den *officier van den inlichtingsdienst* bijzonder met betrekking tot hun zending ondervraagd. In het Duitsche verslag over die ondervraging (*Nachrichtenoffizier — A. O. K. 4 — B. N° 2616, van 5 Mei 1918*) wordt ongeveer herhaald wat we in 't hierboven gegeven schrift, van de hand van de afgevaardigden zelf, gelezen hebben. Het eindigt met de volgende algemeene beschouwing :

« In hunne schriften en beschouwingen bevindt zich veel dat op misverstaan, waarschijnlijk op misverstaan-willen der Duitsche opvatting over het verdiende lot van België in dezen oorlog wijst.

Het is best mogelijk dat zij dit standpunt bij hun propagandawerk

innemen moesten, om zich niet van 't begin af aan ALS DE ZAAK-WAARNEMERS VAN DUITSCHLAND in verdenking te brengen.

« Ongehuicheld echter is hunne bewondering voor alles wat Duitschland in dezen oorlog heeft gedaan, en hun genoegen, dat Duitschland, den vijand van hun land, hen dat heeft gegeven wat ze in tientallen jaren van hunne broeders niet verwerven konden.

« Al kan ook uit deze gevoelens der activistische Vlamingen tegenover Duitschland, geen gevolg worden getrokken voor wat het eft hunne dankbaarheid en hunne latere betrekkingen met Duitschland en zelfs al moet met DE MOGELIJKHEID — DOOR DE GEVANGENEN IN UITZICHT GESTELD — VAN DE DESERTIE VAN EEN GROOT GEDEELTE VAN HET BELGISCH LEGER niet gerekend worden, toch schijnt het mogelijk van de propaganda dier lieden gebruik te maken, ten minste in den toestand waarin wij ons nu bevinden. »

Laat ons eenige punten van naderbij beschouwen :

1° Het Legerbestuur deed aan de Duitschers vragen een offensief tegen HET BELGISCH LEGER op touw te zetten, alle krachten in te spannen OM DIT GEVANGEN TE NEMEN, OF TEN MINSTE HET GROOTSTE DEEL ERVAN.

Er bestaat slechts één woord om dergelijke daad te stempelen : BROEDERMOORD.

Want laat dat enkele compagnies, enkele bataljons ten hoogste, zich zonder gevecht of na korten strijd zouden hebben overgegeven, al de anderen zouden tegenstand geboden hebben tot het uiterste, 't zij uit tuchtgevoel, 't zij uit eer- en plichtgevoel, 't zij uit een louter menschelijk gevoel van tegenstand en zelfverdediging.

De beroemde *IJzerslag* in 1914, de slag bij *Steenstraete* (eerste gebruik der stikgassen), de slag bij *Merckem* (deze na maandenlange defaitistische propaganda) zijn *schitterende bewijzen van de buitengewone weerstandskracht die het Belgische leger bezielde.*

Wij hebben Belgische officieren gezien, die op andere fronten gestreden hadden, en die verbaasd stonden over den somberen en stilzwijgenden heldenmoed onzer soldaten. En op de vleiende beoordeelingen der hoogere vreemde officieren zullen we ons zelfs niet beroepen, omdat men zou kunnen vermoeden (zeker ten onrechte) dat ze wat overdrijven uit officieele hoffelijkheid.

En dat zijn de mannen die door de Duitschers, de beulen hunner landgenooten, moeten gevangen genomen worden!

Wie heeft de Vlamingen willen uitmoorden? Degenen die den vijand tot den aanval gingen overhalen en hem daartoe alle noodige inlichtingen gaven! De leiders van de Frontpartij!

Vlaamsche makkers, gij die in overgrootte meerderheid waart in het veldleger, gij zoudt de eerste slachtoffers geweest zijn van die moordderij!

En dat alles in naam van Vlaanderen, dat aldus niets anders worden kon dan een wingewest van Duitschland, waar de verraders echter het hooge woord zouden gevoerd hebben, als prijs voor hunnen broedermoord.

Werd er zelfs niet ernstig aan gewerkt in 't bezette land een Rijkswacht op te richten, die desnoods tegen ons eigen leger zou kunnen aangewend worden?

2° Het bestuur der Frontpartij hoopte het beste voor de toekomst van de stichting van Vlaamsche Oud-Strijdersbonden.

De Frontpartij is er ongelukkig in geslaagd, door de medeplichtigheid van eenige leden van het « *Katholiek Vlaamsch Verbond* », en met de hulp eeniger niet-oud-strijders, de V. O. S.-bonden op te richten, waarin meestal eenige *frontmannen* al spoedig de leiding wisten meester te worden.

Volgens eigen bewering der voormannen, werd deze organisatie reeds op 't front ontworpen. Charpentier spreekt er over in zijn verslag aan de Duitschers, en deze zagen oogenblikkelijk het nut in, dat ze, zelfs voor een na-oorlogsche werking in geval van nederlaag, er zouden kunnen uittrekken. Zij verleenden dan ook onvoorwaardelijk hunnen steun.

Op 26 Oogst 1918 werd te Brussel eene vergadering der Duitsche krijgs- en burgerlijke overheden gehouden.

Ziehier wat er in het verslag voorkomt over het punt 6 der dagorde :

« De propaganda steunen in het bezette gebied tot stichting van OUD-STRIJDERS BONDEN. De krijgsgevangenen met dit doel tot sprekers opleiden.

Verder :

Het stichten van oud-strijdersbonden moet van nu af aan ondernomen worden, op zuiver Vlaamsche basis, niet op Duitsche; het is dringend in die richting te werken, opdat men van tegenovergestelde zijde ons niet vóór zou zijn.

52 onlangs gevangen genomen Vlamingen zijn ten dien einde in vrijheid gesteld, om onverwijld propaganda aan te vatten. »

3° Door te zeggen dat hunne beweging slechts de evenknie is van het activisme in 't bezette gebied, bekennen ze, tegen wil en dank, dat ze te kwader trouw zijn, als ze beweren dat hunne beweging gegroeid was « uit het lijden van de Vlaamsche soldaten op het front, enkel omdat ze Vlamingen waren. »

4° « Wij helpen rechtstreeks mee aan de leiding van de propaganda aan het front. Wij wijzen de sectors en de plaatsen aan die het best geschikt zijn, alsmede de meest praktische middelen. » Met andere woorden : « Wij staan rechtstreeks ten dienste van den *Duitschen*

inlichtingsdienst, aan denwelken wij alle mogelijke militaire inlichtingen verschaffen over het Belgische front, om het leven er onhoudbaar en de verliezen er des te grooter te maken.

5° « ... door bladen en vlugschriften die het meest de volksjongens treffen en ze best overtuigen ». Met andere woorden : Wij spekulieren op de goote touw, de argeloosheid van de weinig ontwikkelde volksjongens om *hunne ziel te verkrachten* (het woord is van hen). Zij zochten vooral de godsdienstige gevoelens uit te buiten.

Die taktiek is niet veranderd. Nog onlangs bekende een der jonge dweepers uit de Frontpartij dat men tot de romantische middelen zijn toevlucht moet nemen om op welslagen te kunnen rekenen.

6° « *De mannen die overloopen en beweren met eene zending belast te zijn, zullen aanstonds met ons in betrekking gebracht worden.* » Dat bewijst eens te meer dat de « *zendingen* » geene uitvindzels zijn van dezen die overliepen, maar dat ze rechtstreeks vallen onder de verantwoordelijkheid van de beruchte « *Legerkommissie* » en van zijn *Ruwaard A. Debeuckelaere*.

7° *Alleen aan hen die de verbintenis aangingen te ijveren in den zin der Frontpartij en der Duitsche propaganda mocht een verlof naar huis toegekend worden.*

* * *

Redevoering der afgevaardigden der Frontpartij bij hun officieel onthaal in den *Raad van Vlaanderen* :

Mijne Heeren,

Ons optreden in uw midden moet waarschijnlijk *voor de meesten* onder u eene niet gewone verrassing lijken. Wij zijn gansch onbekenden voor u, soldaten uit de doodgewone massa van het leger, wiens toestanden door onvoldoende inlichtingen moeten vreemd zijn. Uit verschillende bronnen zal u wellicht bekend zijn dat dit midden niet gestorven is voor Vlaanderen, dat er nog altijd een levenskiem zich handhaaft. Wij mogen er bijvoegen dat die kiem zich ontwikkeld heeft tot heerlijk leven, dat zij groeit met den dag, en de waarborgen eener hoopvolle toekomst in zich draagt.

U de Vlaamsche frontbeweging doen kennen, haren oorsprong en ontwikkeling, de evolutie der leidende gedachten, haar strijdprogramma met hare wenschen en eischen en aldus de noodige eenheid bewerken tusschen alle strijders voor 't zelfde ideaal, dat is het doel der zending die ons naar hier voert.

Een bondige historische schets ter toelichting dringt zich dus allereerst op.

In de eerste oorlogsmaanden werd door de vroegere Vlaamsche voormannen het volstreckte stilzwingen bewaard als gewetensvolle naleving der *Union Sacrée*. Echter was dit niet uitsluitend dezen factor toe te wijten : de verbittering door den Duitschen inval te-

weegebracht, de stoffelijke beslommingen van allen aard en vooral het gebrek aan onderlinge voeling hadden er toe bijgedragen alle aktie te beletten.

Het optreden van de « Vlaamsche Stem » als baanbreker der herlevende Vlaamsche gedachte had eene heilzame terugwerking op de algemeene stemming. De Franschdolheid onzer leidende Belgische organen, de onverantwoordelijke partijzucht die hen zelfs de palen der onzijdigheid deed te buiten gaan, het vooruitzicht der Vlaamsche toekomst bedreigd door dergelijke propaganda, brachten vele partijgangers der « Union Sacrée » tot een klaarder uitzicht. Daarbij stonden de Vlaamsche studenten als eenvoudig soldaat of lager gegradeerde in de rangen van het frontleger. Zij voelden dus best al het pijnlijke van de ondergeschikte rol die de Vlamingen bedeed was; zij konden van dichtbij nagaan de jammerlijke gevolgen der verfranschingspolitiek, die in dit geschikte midden dolzinnig hoogtij vierde, en ondervinden dat de verbastering zoo verre was gekomen dat het hoogdringend werd met vereenigde krachten aan 't werk te gaan.

Aldus door gelijkheid van gedachten samengebracht werd er door enkele intellektueelen een kern gesticht die later uitgebreid en vervolledigd zou groeien tot de Vlaamsche Frontpartij van den IJzer. De nieuwgeboren overtuiging werd verstevigd door de kranige houding van *Declercq* en *Jacob*, die in onze kringen veel belangstelling verwekten. Met hunne afstraffing, als gevolg van hunnen onverschrokken durf, kwam het Vlaamsche standpunt tot eene scherpere omlijning en konden de pessimisten reeds opmaken welke politiek de Regeering tegenover de Vlamingen dacht te volgen.

De vervlaamsching der Gentsche Hoogeschool die kort daarop volgde was een spoorslag die ons verder dreef in de ingeslagen richting. De storm van verontwaardiging en banvloeken die dan opging in de Fransch-Belgische pers gaf ons de maat der behaalde overwinning. De daad vond bij ons algemeene instemming, al kon men zekere handelwijze niet goedkeuren noch vormen aanvaarden die niet strookten met onze mentaliteit van strijdende soldaten. De voordracht door prof. Dosfel te Antwerpen gehouden en waarvan wij later slechts kennis kregen gaf ons een klaarder inzicht in de toestand en bracht er veel toe bij het wantrouwen en de verdachtmaking uit den weg te ruimen.

Hoewel men volle geloof had in de eerlijkheid der onderteeke-naars van het Hoogeschoolmanifest wilde men geen oordeel vellen met onvoldoende zakenkennis. Algemeen werd besloten zich te onthouden tot na den oorlog, maar niet te dulden dat de Regeering buiten het Vlaamsche volk zou veroordeelen wat met oprechte inzichten was geschied.

Ondertusschen waren in de verschillende eenheden van het leger *studiekringen* tot stand gekomen. Op regelmatige bijeenkomsten werden de Vlaamsche vraagstukken besproken; *echte meetingen* werden aldus in beperkten kring gehouden. Zoo verkreeg de bestaande Vlaamschgezindheid den vasten vorm eener diepgrondige overtuiging.

Van die studiekringen verspreidden zich de gedachten in de massa. *De meest gezaghebbende flaminganten besloten dan die streaming stelselmatic te leiden en uit te breiden.* Elk der intellectueelen zou op zoo breed mogelijke schaal in zijne onmiddellijke omgeving een doortastende, onverdrotene propagandaveeren. Deze vond des te gereeder ingang bij onze jongens daar zij verbitterd waren door de vernederingen, den smaad en de vervolgingen die de militaire overheid hen om hun *Vlaamsch zijn deed verduren.*

Onder voorwendsel dat alle krachten uitsluitend voor vaderlandsche doeleinden moesten aangewend worden, werden de studiekringen afgeschaft. De werking zette zich nochtans voort, maar in 't geheim, en breidde zich uit van man tot man, van eenheid tot eenheid : de Vlaamsche frontbeweging was definitief op vaste democratische grondslagen gevestigd.

Toen verscheen de « Open brief aan den Koning » *opgevat als propagandaschrift*, en tevens als politiek vertoon, steunende op de grievenargumentatie en de principeele hervormingseischen. Het aangrijpend beeld van het Vlaamsch martelaarschap, dat er werd in afgeschilderd bracht een rilling van verontwaardiging door de massa. Deze brief die mocht gelden als een verpletterende aanklacht en eene roerende bede om recht, werd door de Regeering op grafstijle onthaald. Straffen en vervolgingen werden echter met den dag verzwaaard. De reactie van onze zijde groeide ook in de zelfde verhouding tot wij er toe kwamen scherp vijandig positie te nemen tegenover de militaire overheid.

Dit gaf aanleiding tot de uitgave van een tweeden brief, ditmaal opgesteld in krachtiger, dringender toon. Antwoord kwam er echter niet op. De verdrukking van al wat Vlaamsch was kreeg den vorm van een echt schrikbewind. Aalmoezenier VANDERMEULEN werd om zijn Vlaamschgezind optreden afgesteld. Bij zijn vertrek naar CEZEMBRE ontstond eene spontane betooging, waarin honderden hunne geestdriftige sympathie aan den koenen martelaar betuigden. Ter dier gelegenheid gaf minister DE CEUNINCK twee omzendbrieven uit waardoor de vervolgingen — op wettiging van schijnredenen — een officieel karakter kregen.

De propaganda werd ondanks alles koortsig doorgedreven. Nachtelijke betoogingen die soms 1 000 tot 1 200 deelnemers vereenigden werden in iedere kantonnementplaats ingericht; vlugschriften en affichen die de Vlaamsche jongens tot den kamp opriepen verspreid en aangeplakt; tegen onze vervolgers, inzonder tegen Generaal BERNHEIM, een der meest wreed-verfijnde, een krachtig dreigende waarschuwing gericht; aan Kardinaal MERCIER, duidelijk onze afkeuring betoogd over zijn antivlaamsch optreden; aan Z. H. den Paus en aan de Verbonden Mogendheden onzen toestand uiteengezet en op de rechtvaardigheid onzer eischen gewezen. Toch mocht dat alles niet baten, de Regeering bleef halsstarrig weigeren.

Een uiterste poging tot tegemoetkoming werd nog beproefd. In een schrijven aan minister de BROQUEVILLE werd ons programma voorgelegd. Als minimum werd geëischt de onmiddellijke indeeling van 't leger in Vlaamsche en Waalsche regimenten, de plechtige be-

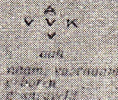
HELDENHULDE HELDENFONDS



De Studenten, Oud-Studenten, Hoogstudenten en Oud-Hoogstudenten voelen het een plicht hulde te brengen aan de talrijke en, helaas, wij met hen het bekennen, dikwijls te veel verzeten makers die op het veld van oor gevallen zijn.

Wij hebben beslist al de graven van onze gesneuvelde medelopders te versieren.

Een zoek uit steentent verandering zal op ieder graf onzer vrienden geplaatst worden met het opschrift.



HULDE DER VLAAMSCHE STUDENTEN.

Op het graf der studenten waar reeds een zoek stond zullen wij een plaats in leggen om hulde te brengen aan den diephartigen makker.

Wij voelen het ook een plicht onze conpatriote volkgenooten niet te vergeten die als onbekende helden als de spere Belgen in dees of geen hoede van de Heeresstrook begreven liggen. Hanne graven zullen wij ook versieren, aan de geldaardigen het ons te laten.

Dit werk vragen wij aan en met de welwillende medewerking van eenieder durven wij hopen het tot goeden uitslag te brengen.

Wij rekenen op de bestmakers van ons land van vroeger, uit college, gymnasium, middelbaar onderwijs, seminarie en hoër school. Wij hebben de vaste overtuiging dat zij allen met ware vaderland- en gevoelsrecht en de wijze vroomheid van twee goeden liborst van het land, het land bijzorgt, het liefst zal invallen om aan onze gesneuvelde makers een verrijking te kunnen brengen.

In dien zij reeds bijten best van makers die aan deze werking kunnen deelnemen, stuur deze op, dat alle studenten aan de afgeleiden zouden kunnen medewerken.

Komten makker te sneuvelen, gheeft ons te verwittigen waarin en wanneer hij begraven is.

Gelief de graven uzer vrienden aan te duiden welke ge begeert te zien versieren en de omstandigheden op te geven waarin ze gesneuveld zijn.

NAMENS:

Algemeen K. V. Hoogstudentenverbond - De Voorzitter: Dr. F. De Meercyn, B. 168, 4/P.

Ons Leven - De Hoofdopsteller: J. Guldentops, hulpdokter, B. 238, I. S. H.

Hoogstudent - De Hoofdopsteller: J. Van Severen, B. 131, 1/P.

Vlaamsch Verbond te Leuven - De Voorzitter: Ingenieur H. D'Haese, B. 43, 1/A.

Vlaamsch Verbond te Gent - De Voorzitter: R. Vandevolle, hulpdokter, B. 76, 1/B.

Amicitia - De Voorzitter: B. Gravez, hulpdokter, B. 236.

K. V. Hoogstudentenverbond van België - Oud-Voorzitter: Dr. J. Verduyn, B. 270, H^og.

Algemeen Studentenschrifters te Gent: Dr. A. Dobeuckelaere, B. 42, E. M. H.

K. V. Oud-Hoogstudentenverbond: Prof. Dr. Y. Daels, B. 70, CAAB.

N/S. Lijsten zullen er gedrukt en aan iedereen gezonden worden van al de medewerkers met aanduiding van gift. Zal ook bekend gemaakt worden de uitgaven en de versierde graven.

lofte van instandhouding der vervlaamschte Hoogeschool, de invoering van zelfbestuur, hoeksteen van het Vlaamsche gebouw, op grond van het federatief stelsel. Tevens de stichting eener commissie waarin de Frontpartij ruime vertegenwoordiging zou hebben en die de praktische verwezenlijking zou instudeeren. Hoe verzoenend en gemachtigd dat vertoog moge lijken, toch vond het geen ingang bij de Regeering die kwaadwillig in de aangenomene houding volhardde. Het werd voor ons voor goed duidelijk welke onoverkomelijke kloof tusschen haar en ons was ontstaan.

Ondanks een oogenblik onbeslistheid werd de nieuwe toestand met nieuwen moed aanveerd. *Konden wij op eigen kracht den dwang der Regeering en het juk der militaire overheid afschudden om gewapenderhand te veroveren wat wij met vredelievende middelen niet bekwamen. Een aktie in dien zin werd na grondige studie onmogelijk geacht als biedend vooralsnog onvoldoende waarborgen van welslagen. De militaire gebeurtenissen op het Westerfront vielen samen met dit tijdstip. Maatregelen werden getroffen om in verband daarmee een eventueel handelend optreden te doen plaatsgrijpen.*

In het licht dezer laatste feiten, geholpen ten andere door de inlichtingen die wij, door toedoen der Duitschers, in handen kregen, ging de evolutie der gedachten met snelle schreden.

Tot hoeverre wij herin gekomen zijn ware moeilijk met juistheid te bepalen; ons huidig standpunt heeft nog geen scherpheldere omlijning. *Principieel is er volstrekte eensgezindheid met de activisten,* duidelijk wordt door de leiders ingezien dezen den eenigen weg volgen die werkelijk op het doel afgaat. Toch bestaat nog menig verschil over de noodzakelijke aanwending van sommige procédés en wordt vrees gekoesterd nopens de bindende gevolgen der gebruikte taktiek. Dit wordt echter op het ondergeschikte plan van détailkwesties geschoven die later opheldering kunnen verkrijgen bij voldoende toelichting.

Meer en meer drong zich dan de noodwendigheid op, toenadering te zoeken, waartoe eindelijk besloten werd in de overtuiging dat de kennis onzer toestanden u onschatbare diensten zou bewijzen.

Onze historische uiteenzetting is hier ten einde. Kort en onvolledig moet ze u voorkomen. Ter aanvulling kunnen wij verwijzen naar de schriften uitgegeven door onze beweging. Zoo onder meer : de brieven aan Z. M. den Koning, het vertoog-schrift aan de Verbonden Mogendheden, den open brief aan Kardinaal Mercier, Vlaanderens Dageraad aan den IJzer, Katechismus der Vlaamsche Beweging, Bestuurlijke Scheiding en Activisme.

Aldus, mijne Heeren, hebben wij de ons opgedragen zending uitgevoerd en is de verbinding tusschen het front en u daargesteld.

Onze zending bevat echter nog eene andere taak : het is niet voldoende u den moreelen steun van het front aan te brengen; dit zou tot onmiddellijke resultaten moeten omgewerkt. De invloed van het leger — gevolg zijner populariteit — is een der machtigste hefboomen der publieke gedachte. Aldus kunnen wij eene aktie op touw zetten op grond der onomstootbare getuigenissen door ons medegebracht.

Open brief aan den koning van België
Albert I

Flamingen, gedenkt het Guldenstopenfeest
(op 5^{en} Augustus, 1914)

Sire.

Vol vertrouwen in U die, bij het ingaan van d
wereldoorlog, de Flamingen aan het Guldenstopenfeest
innerde, komen wij tot U, wij, de Vlaamsche soldaten,
Vlaamsche leger, het leger dus van den Yser, om U te ze
gen wat wij lijden, waarom wij lijden, om U te zeggen
we ons bloed voor ons land veit houden doch dat het
dienen mag om de boeien van ons volk nauwer toe
halen maar om het vrij te laten ademen, vrij te late
leven.

We hebben geen vertrouwen in onze oversten
die ons meer dan ooit tegengaan. De pers, die ons gedur
behampt, wordt gesteund, We wantrouwen de regeerin
die door ons gesteund, misbruik makend van haar gez
ons 85 jaar lang heeft bedrogen. In U alleen, o Koning
gelopen we mag: op 5^{en} augustus 1914, wist gij de Vla
mingen aan te spreken, lijk het behoorde, als wildet g
aantoonen dat we terecht op U mogen rekenen, zoals op
den aanvoeder van het Vlaamsche leger in 1302, gij
staal hier te velde om recht en eer te verdedigen en zult d
nooit bewust dulden ^{dat uw zegen op de slaven} door hem en uw machthebbers in
die eer en dat recht gedenkt worden. Ook daarom komen
we U ter gelegenheid van het Guldenstopenfeest om ons
recht vragen.

Van af 1830, begon de lijdensgeschiedenis van het
vlaamsche volk. Ons volk is veracht, verongelijkt, diep
vervallen. In België is voor de Walen alles, voor de Vla
mingen niets. We wilden dat de grondwet die zeyde dat
alle Belgen zelyk zijn voor de wet, geen ijdel woord bleef,

Nr 4. Open Brief aan den Koning.

(Eerste vlugschrift op het front verspreid
door de « Frontpartij », omtrent 11 Juli 1917.)

Op het welgelukken onzer pogingen durven wij hopen. Welk hart zal ongevoelig blijven bij het vernemen van het lijden dat onze jongens doorstaan omwille hunner vlaamsche overtuiging.

Wij zijn dus bereid onze persoonlijke krachten bij de uwe te voegen. Vlaanderen mag over ons beschikken : indien onze nederige arbeid hare zaak kan dienen, dan is de grootste onzer wenschen voldaan.

J. CHARPENTIER.

K. DE SCHAEPDRIJVER.

Wat men hierin vooral onderlijnen moet, is *de bekentenis dat de Frontpartij niet zou teruggedeinsd hebben voor GEWAPENDEN OPROER*, en dit in 't zicht van den vijand, indien die oproer eenige kans van welgelukken had gehad. Wat hen terughield, zeggen ze zelf, was de overtuiging dat *het grootste deel der mannen voor zoo iets nog niet rijp was*, en dat de toestand der Entente, voor de uitvoering van zoo'n plan, evenmin gunstig bleek. Nochtans, gezien de overwinningen der Duitschers in de Lente 1918, werden er maatregelen genomen, om zoo mogelijk « *handelend op te treden* », ten einde zich te ontdoen van 't « *Belgische juk* », *zelfs ten prijze van het afschuwelijkste verraad, van de walgelijkste samenwerking met den vijand.*

* * *

Op 4 Mei loopt *K. Van Sante* op zijne beurt over. Wij weten reeds, door den brief aan E. P. Vosté, wie hem het hoofd had op hol gebracht. In zijne ondervraging verklaart hij nagenoeg hetzelfde als de vorige overloopers.

Later zal hij een der walgelijkste dienaars van de Duitschers worden, daar hij rechtstreeks aan den Duitschen spionnagedienst werd gehecht.

HOOFDSTUK IX.

HET ACTIVISTISCH ECHO VAN HET FRONTVERRAAD

I. Op 12ⁿ Mei, 't is te zeggen enkele dagen na het overloopen van de *afgevaardigden der Frontpartij* en na hunne officieele ontvangst door den *Raad van Vlaanderen* (in 't bijzijn van 't hoofd van den inlichtingsdienst van het 4^e Deutsche leger, Hauptmann Staehle, en van den bestuurder der Politieke Afdeeling, D^r Osswald), sprak Borms tijdens eene redevoering te Keulen volgende woorden :

« WIJ HEBBEN SLECHTS EEN VERLANGEN, EN DAT IS, DAT

HET DUITSCHE LEGER ER IN ZOU SLAGEN DOOR TE BREKEN, DE VERBONDENEN VAN HET BELGISCHE LEGER AF TE SNIJDEN, EN ALDUS VLAANDEREN TE REDDEN. WIJ HOPEN DAT DE GERMAANSCHEN GRENS DUINKERKE ZAL BEREIKEN. DAN ZULLEN WIJ ZORGEN VOOR DE ZEKERHEID VAN HET GERMANENDOM IN DE NOORDZEE, OP DE SCHELDE EN OP DE MAAS. » (Zie « *Rheinisch-Westphälische Zeitung* », 12 Mei 1918. — « *De Vlaamsche Smeder* », 19 Mei 1918.)

II. Ziehier het begin van een artikel van Raph. Verhulst in « *Het Vlaamsche Nieuws* » van Woensdag 22 Mei 1918 :

« HET OPROER SMEULT. WAT GAAT ER AAN DEN IJZER GESCHIEDEN?

Niet lang geleden schreven wij op deze plaats dat we zeer ernstige gebeurtenissen verwachtten op 't Belgische front, en dit in Vlaamsch opzicht.

Wij zijn daarover goed ingelicht en kunnen verzekeren dat de toestand uiterst ernstig en gespannen wordt en bezorgdheid verwekt, niet alleen voor Havere en den Belgischen generaal Bernheim, DOCH OOK VOOR DE ENGELSCHEN LEGERLEIDING EN VOOR DEN ALGEMEENEN OPPERBEVELHEBBER DER ENTENTE, GENERAAL FOCH.

Bernheim! Foch! hoe melden die namen hun Duitse herkomst en hoe eischt nog het Germaansche ras een eerste plaats op in het Latijnendom!

Aan 't Belgisch front gaat de misnoegdheid, — neen, 't is iets hooger, 't is iets edelers dan ontevredenheid! — gaat de verontwaardiging van de Vlaamsche soldaten tot uitbarsting komen, waardoor aan gansch de wereld zal blijken hoe België geen ideaal landeken is, doch integendeel een droevig, ellendig nest, waar sinds 85 jaar een volk wordt miskend en verdrukt, waar de beste, roemrijkste en grootste helft door de kleinste helft tot volledigen ondergang wordt gedoemd, enz... »

* * *

De officieele afgevaardigden der Frontpartij hadden wel den dank van Groot-Germanië verdiend.

Deze bleef dan ook niet uit.

Het Duitse Hoofdkwartier wilde zulke gewichtige diensten niet onbeloond laten, en kende hun de hoogste soldij toe die voorzien was voor krijgsgevangenen die handwerk uitvoerden; te dier gelegenheid werd deze maatregel tot deze krijgsgevangenen uitgebreid die zich met propaganda bezig hielden, of die ten dienste stonden van den inlichtingsdienst (H. O. K. 4 van 31-6-18).

En zoo zien wij op de *platen n^{rs} 14, 15, 16 en 17* de ontvangstbewijzen geteekend door de overloopers.

Maar hunne diensten waren wel meer waard. Zij waren onschatbaar. En het « *Centraal Propagandabureel* » van den *Raad van Vlaanderen*, trachtte dan ook eenigermate die idealisten schadeloos te stellen.

Ziehier eenige uittreksels uit het boek der rekeningen :

Maand Mei

Voor de frontleiders, Charpentier, enz. te feesten . . . 7,683.85

Maand Juni

Buitengewoon krediet : Charpentier, Van Sante, enz., voor kosten 1,820.00

Maand Juli

De Schaepdrijver, voor werkzaamheid	312.50
Van Sante en Charpentier, voorschot	625.00
Van Sante en Charpentier, loon voor Juli	625.00
voor de maand Juni	1,250.00
Haesaert, werk van 22 Mei tot 22 Juni	312.00
Haesaert, werk van 22 tot 30 Juni	77.00
De Schaepdrijver reis van Temsche naar Roubaix (Duitsche inlichtingsdienst. N. v. d. S.)	180.00
Van Sante, propaganda	1,250.00
Ontvangst der frontgezanten in den « <i>Trois Suisses</i> »	515.00
Ontvangst in den « <i>Roi d'Espagne</i> » (souper)	318.75
Ontvangst in den « <i>Roi d'Espagne</i> »	250.00

Maand Augustus

De Schaepdrijver, voorschot	312.50
De Schaepdrijver, reis naar Temsche	40.00
Kosten voor bijeenkomst der 4 afgevaardigden te Antwerpen	320.00
De Schaepdrijver, Charpentier (IJzerfonds)	1,720.10

Maand September

De Schaepdrijver en Charpentier, kleedingsonkosten	1,014.50
De Schaepdrijver, reis naar Roubaix (Duitsche inlichtingsdienst. N. v. d. S.)	87.50
De Schaepdrijver, naar Gent	70.00
Van Sante, reiskosten	317.50
Charpentier, reiskosten	379.65
Vergadering te Antwerpen (kosten)	264.00
De Schaepdrijver, reiskosten (Roubaix, enz.)	119.50
Id., voordracht te St-Niklaas-Lokeren	170.50
Van Sante, voor kleedij	1,110.00
Charpentier, id.	1,112.50
Hoevaert, id.	537.50
De Schaepdrijver, loon voor September	312.50
Van Sante, id.	312.50
Charpentier, id.	312.50

J. v. M. 18.00

Ontvang- van den Hrn Oberleutnant Riehl Gefangenen
Sammelstelle Kortrijk de som van achttien mark
als soldij voor de maand September.

J. v. M.

J. v. M. 18.00

Ontvangen van den Hrn Oberl. Riehl Gefangenen-
Sammelstelle Kortrijk de som van achttien mark als
Soldij voor de maand September 1918

Karel Van Lanke
hrygevangene

Den 3 9 18

J. v. M. 18.00

Ontvangen van den Hrn Oberleutnant Riehl Gefangenen
Sammelstelle Kortrijk de som van achttien mark als soldij
voor de maand September 1918

Den 9. 9 18

H. de Schapdrijver

J. v. M. 18.00

Ontvangen van den Hrn Oberl Riehl Gefangenen Sammelst.
Kortrijk, de som van achttien mark als soldij voor de
maand September

V. Haesaert
Gefangene

Den 3-9-18

N^o 14. N^o 15. N^o 16. N^o 17.
Charpentier-Van Sante-De Schaepdrijver-Haesaert
trekken soldij bij de Duitschers.

Na onderhoor werden Charpentier en De Schaepdrijver naar Kortrijk gezonden. Van Sante kwam kort nadien. Zij betrokken er twee kamers en werden met bijzondere attenties behandeld.

Het hoofd van den inlichtingsdienst, Hauptmann Staehle, kwam zelf naar Kortrijk, vergezeld van D^r Osswald, om er met de *afgevaardigden der Frontpartij* een onderhoud te hebben. Deze deden het doel hunner zending kennen en toonden de dokumenten die ze mede gebracht hadden. Daarop werd besloten dat ze aan den *Raad van Vlaanderen* voorgesteld zouden worden.

Hier greep eene officieele ontvangst plaats. Ik gaf reeds de redevoering te dier gelegenheid uitgesproken. Verder geef ik (zie « *Door Vlaanderen heen* ») een photo der ontvangst. Wij zien er het bureel van den *Raad van Vlaanderen*. De handteekeningen der gevolmachtigden en die der overloopers staan onderaan.

Daar insgelijks waren Hauptmann Staehle en D^r Osswald tegenwoordig. « *Waar kunnen wij nog beter zijn ?* » (bekende wijs)...

— Wat de Belgische bevolking betreft, zij behandelde insgelijks de verraders naar waarde. De Schaepdrijver werd door zijn eigen vader den huize uitgejaagd. Van Sante werd door gansch zijne familie verloochend, en bij den dood van zijn vader, kort na zijn verraad, werd zijn naam niet eens op het doodsbericht vermeld (1).

Tot de Duitschers zelf walgden van zulke gemeenheid; en De Schaepdrijver vertelde meer dan eens, dat een Duitsch officier, die de Vlaamsche Propaganda in zijn bevoegdheden had, onverholen zei : « Ik bezig u omdat het mijn plicht als Duitscher is, maar als rechtsgeleerde en dus als collega, zal ik u maar vrank weg mijne meening zeggen : voor mij zijt gij een verrader en een lafaard ».

Die woorden verwonderen niemand. Dikwijls zelfs moest men van hoogerhand aan sommige officieren herinneren dat zij zich ten minste tegenover de activisten beleefd moesten toonen. Wat de Deutsche soldaten betreft, iedere persoon in België gebleven, weet welk een misprijzen zij voor de schurkenbende der hoogmoedige activisten op na hielden.

(1) Op 14 Januari 1921 zond de familie Van Sante aan de « Flandre Libérale » een brief waaruit we 't volgende knippen : « Deze verrader maakt geen deel meer uit van onze familie die hij besmeurd heeft door zijn gedrag. Dezen die ons kennen, weten dat wij onwrikbaar gehecht zijn aan ons Vaderland, en hebben ons hunne achting behouden; het is voor ons een groote troost in die droevige omstandigheden.

Na de ontvangst door den Raad van Vlaanderen werd het werk verdeeld.

Van Sante werd rechtstreeks gehecht aan den inlichtingsdienst van het 4^e Duitsche leger, om zich bezig te houden met de propaganda op het Belgisch front, onder bestuur van luitenant von Heimburg. Hij nam tevens de leiding van het afschuwelijke tijdschrift: « *Door Vlaanderen heen* » op zich.

De Schaepdrijver werd gelast met de propaganda door meetings, vlugschriften en dagbladartikels in het gebied van het Generaal Goevernement. Hij stond onder het bestuur van M. Schaible.

Charpentier had als werkkring Oost-Vlaanderen. Hij moest te Gent verblijven; insgelijks zou hij zich bezig houden met de propaganda onder de civielarbeiders (Z. A. B.).

Om de acht dagen kwamen ze te Roubaix bijeen om rapport te maken aan den Duitschen inlichtingsdienst. Zij werden dan geloogerd met de Duitschers gelast met de tegenbespieding. Zij hebben zelfs het rapport van generaal Sixt von Armin bijgewoond.

Gedurende die samenkomsten werd besloten tot het uitgeven van « *Vlaanderens Weezang aan den IJzer* » en tot het opvoeren van tendenz-stukken door overloopers (dit tevens om de propagandakas te voorzien). Brieven en vlugschriften zouden in de Belgische loopgraven geworpen worden, eene brievenbus ingericht op 't front en niets verwaarloosd worden om het overloopen naar den vijand te vergemakkelijken.

HOOFDSTUK X.

DE DUITSCHE DIENST VOOR ACTIVISTISCHE PROPAGANDA OP HET FRONT.

« *Onze Vlaamsche propaganda begon vat te hebben op het Belgisch leger. Er kwamen ons nogal dikwijls overloopers wier getuigenis aantoonde dat de Vlaamsche beweging den tegenstand van het Belgische leger ten onzen opzichte verminderde.* »

Erich LUDENDORFF,
Hoofd van den Generalen Staf
der Duitsche legers.

VAN DEN INVLOED EENER PROPAGANDA OP DE SOLDATEN.

Uit eene nota van kapitein Staehle, N. O.-A. O. K. 4, op 23-6-18 :

« *De invloed dien de moreele factor heeft op de strijdkracht der troepen is niet genoeg naar waarde geschat door vele oversten. De proeven die we opdeden met de Russen, de Italianen en onlangs met de Belgen, bewijzen, dat, zoo de geestestoestand daalt beneden zeker punt, de weerstandskracht van een leger volledig kan gebroken worden.* »

Telegram n^o 26646 P. van Ludendorff aan den Rijkskanselier, 18 Januari 1918 :

«...Ik heb heden met de legergroep Rupprecht en met het 4^e leger gesproken. Beide zien het openbaar maken van het besluit gestemd door den *Raad van Vlaanderen* (zelfbestuur in Vlaanderen) aan, als streng noodzakelijk, aangezien zij, volgens hunne ondervinding er een ontbindenden invloed op het Belgische leger van verwachten.»

Marinekorps

Algemeen bevel

Op B. N^o 360. — *Ib.*

STRENG GEHEIM.

K. H. Qu., 19 Januari 1918.

Ter gelegenheid van zijn bezoek, op 17 dezer, heeft de algemeene stafovertse mondelings aangezet tot de studie van volgende zaak. Hoe kan men Vlaamsche propaganda in het Belgisch leger voeren? — Als gevolg daarvan, zou ik gaarne aan uwe Excellentie eenige meeningen onderwerpen die, mij dunkt, een onderzoek waard zijn.

1^o Nu een vruchtbare campagne voeren is zeer moeilijk, nadat we drie jaar nutteloos lieten verloren gaan, gedurende welke er soms van onzen kant in tegengestelden zin werd gewerkt, zoodat Duitschgezinde Vlamingen zelfs gedeeltelijk hun vertrouwen in ons verloren hebben.

Anderzijds is de loomheid die in het Belgisch leger tot uiting komt ons voordeelig.

2^o Om uitslagen te bekomen is het vóór alles noodig dat Rijksbestuur en hooger legerbestuur het gansch eens zijn nopens hunne inzichten tegenover Vlaanderen, en dat alle diensten werken volgens deze gegevens. In ons belang toegevendheid toonen tegenover de Vlamingen, voor zooverre onze krijgsbelangen zulks toelaten.

3^o Het is niet mogelijk advies te geven over de Flamenpolitik van het Generaal Goevernement. Nochtans was deze voorzichtig,

zonder grooten invloed, noch op de Vlaamsche bevolking, noch in Duitschland, zich veel meer plaatsende op administratief gebied dan op dat van eene groote politieke gedachte.

De bestuurlijke scheiding bleef in politiek opzicht zonder invloed op de volksklassen, die vooral moeten beïnvloed worden.

Het is van het hoogste gewicht voor de Vlaamsche propaganda in het Belgische leger dat op plechtige en openbare wijze de zelfstandigheid van Vlaanderen, onder bescherming van Duitschland, worde uitgeroepen door eene gezaggevende vergadering van Vlaamsche afgevaardigden en dat deze verklaring door het Duitse rijk erkend worde.

4° Dit gezegd zijnde, kunnen volgende maatregelen een ontbindenden invloed op het Belgisch leger uitoefenen.

a) Gedurig terugkomen op onze Vlaamsche politiek in onze draadloze berichten aan de pers. Deze worden ginds evengoed gevolgd, als bij ons de Engelsche en Fransche.

Dezelfde doenwijze zou moeten gevolgd worden in onze pers en in de neutrale (bijzonderlijk de Hollandsche).

b) Bijzondere behandeling der Vlaamsche krijgsgevangenen, mogelijkheid voor hen om hunne familie te bezoeken.

Invrijheidstelling der krijgsgevangenen wier vlucht niet te duchten is en die in Duitschland niet gebezigd worden tot economische doeleinden (dit vooral voor de overloopers), tenware zij het anders begerden.

c) Daartoe geschikte brieven van zulke soldaten aan hunne kamaraden in het Belgische leger sturen, 't zij langs Holland, 't zij door onze lijnen.

d) Toelating verleen en aan onze krijgskokters hunne praktijk uit te oefenen in Vlaamsche families, voor zooverre de dienst het toelate.

Oprichten van openbare lokalen voor zorgen aan arme zieken door onze krijgskokters. Het te kort aan Belgische geneesheeren doet zich voelen, vooral buiten de groote steden. Een praktische hulp in dien zin zou veel meer baten in zekere middens dan alle theoretische propaganda.

e) De Vlamingen ondersteunen in het verspreiden van Vlaamsche bladen die met ons doel overeenstemmen. Groote kosteloze uitdeelingen dier bladen. Sturen van zulke bladen naar het Belgische leger, langs denzelfden weg als voor de brieven.

Inrichten op niet officieele wijze van openbare leesalen. Opvoeren van Vlaamsche stukken en kinemafilms. Toelaten van Vlaamsche vergaderingen onder onzichtbare Duitse toezicht. Gemak van reizen verleen en aan de Vlaamschgezinde leiders. Benoeming van Vlaamsche bedienden in de besturen der steden, voor zooverre de omstandigheden zulks toelaten. Vlaamsche priesters aankweeken die onze gedachten toegedaan zijn.

Om al deze doeleinden te bereiken, moet men zoo breed mogelijk over de noodige fondsen kunnen beschikken.

f) In Vlaanderen de boeren losmaken van het grondbezit (dit kan alleen van het Generaal Goevernement uitgaan).

g) De ondergeschikte diensten en voornar 'ijk de kommandanturen inlichten over doel en middelen onzer Flamenpolitik.

Personen, bij voorbeeld, die zich openlijk voor ons programma verklaren, zullen gunsten en voordeelen genieten. Hoe meer zij zich blootstellen aan tegenmaatregelen van den Belgischen staat, des te beter zal het zijn. Aan dezen die zich vijandig tegenover ons toonen, moeten de teugels kort gehouden worden.

Ten slotte, wil ik nog de bijzondere aandacht op een punt vestigen. Naar ik verneem wordt de politieke scheiding van Vlaanderen en Wallonië in overweging genomen. Eene verklaring van zelfstandigheid door een vertegenwoordigend Vlaamsch organisme zou tot basis dienen aan deze gebeurtenis.

Deze stap zou, zooals ik reeds hooger uitlegde, ten spoedigste moeten gedaan worden.

Maar het is van het hoogste belang dat de Vlamingen in die verklaring zelf den Duitschen steun vragen voor de bescherming van hun nieuwen staat. Zulkdanige wensch, duidelijk uitgesproken, zou **ONS TOELATEN GEMAKKELIJKER ONS HOOFDDOEL TE BE-REIKEN, 'T IS TE ZEGGEN VLAANDEREN DOOR ONZE LEGER-MACHT IN DE HAND HOUDEN VOOR LATERE ONDERHANDE-LINGEN, vooral zoo Duitschland als antwoord op den uitgedrukten wensch op plechtige wijze den gevraagden steun toezegt.**

V. SCHRÖDER.

Tot 20 October toe, hield Ludendorff zich nog berig met de activistische propaganda in het Belgische leger (zie zijn n^r III b/56788-Front).

Het bureel voor activistische propaganda aan het Belgische front.

Ziehier hoe de leider, eerste-luitenant von Heimburg, de propaganda verstond, volgens de hem verstrekte bevelen :

« Het doel dat we nastreven door onze Vlaamsche propaganda aan het Belgische front is van militairen aard. Wij werpen op het Belgische front tal van activistische bladen, waaronder, het tijdschrift « *Door Vlaanderen heen* ». Dat blad heeft voor doel het heimwee der Vlaamsche soldaten tot het uiterste te verscherpen door het afbeelden van Vlaamsche huishoudens, met geëigend onderschrift. Bij voorbeeld : « Jozef, wanneer komt ge terug? Uwe ouders wachten op u. » De fotos worden genomen in huizen waar de zonen werkelijk aan het front staan. Misschien vallen ze aldus met het nummer van het tijdschrift in de handen van « Jozef »; maar dit ziende zal elke Vlaamsche soldaat — de meeste zijn weinig geletterd — zich aangetast voelen door het heimwee. In datzelfde blad somt men de talrijke grieven der Vlamingen op. Voeg dan het gevoelen van misnoegdheid bij het heimwee, en zoo is gansch de moreele sterkte van den soldaat gebroken. Wij ondersteunen ook onrechtstreeks alle activistische bladen in 't bezette gebied, en moedigen tot het oprichten van nieuwe aan. In die bladen zullen artikelen verschijnen van

invloedrijke personen uit de Vlaamsche beweging van vóór den oorlog; artikels over de Vlaamsche grieven in 't algemeen, en in 't bijzonder over de klachten aan die leiders toegekomen van krijgsgevangenen en van Vlaamsche soldaten aan het front, over de mishandelingen die ze om hun Vlaamsch-zijn te verduren hebben. Zoo die bladen in de handen vallen van wekzame en intellectueele leiders der Vlaamsche beweging van vóór den oorlog, zullen zij zeggen: Het is onmogelijk dat de activisten verraders zijn: Mannen als Borms, Depla, Heynderickx, Augustijns, Declercq, Dofscl en anderen kunnen geen verraders zijn. Had Borms zelf zijne aanhangers niet aangezet het Belgische leger te verwoegen? Verder, zal het getal en de verscheidenheid dier bladen doen denken, dat de activistische beweging veel belangrijker is dan de Belgische bladen het willen laten denken. Door deze feiten tot nadenken aangezet, zullen de Vlaamsche intellectueelen zich vereenigen, zullen al heel spoedig ook de kleinste grief ontdekken, en die naar hartelust vertienvoudigen.

Wat den eenvoudigen soldaat betreft, deze zal nog veel gemakkelijker gelooven wat er in die bladen staat. En bij de minste straf of berisping, zal hij die toeschrijven aan het Vlaming-zijn. Aldus zal er weldra aan gene zijde van 't front een activistische beweging geschapen worden gelijk ze bestaat aan deze zijde. Het is zeker dat zulkdanige beweging in geene mate door de Belgische krijgsoverheid zal kunnen geduld worden. Daardoor zal er eene geheime beweging ontstaan, en gedurige wrijving, misnoegdheid en ongerustheid in het Belgische leger. De eenheid, de samenhang, de moreele sterkte zullen er zeer onder lijden, en terwijl het aldus met zichzelf werk genoeg zal hebben, zal dit leger ons met rust laten. Dan wordt het ons mogelijk een front van 50 km. te houden met een klein aantal regimenten, tegen een veel sterkeren vijand, en in geval van Duitsch offensief zou dat leger, aangetast in tucht en moraal, veel van zijne strijdwaarde verloren hebben en slechts weinig weerstand kunnen bieden. Ofwel, zou het moeten vervangen worden door Engelschen of Franschen, wat voor dezen een verlies van 80,000 tot 100,000 man zou daarstellen, wat niet te versmaden is. Ik hoop dat wij zullen slagen. »

Zoo sprak de leider der activistische propaganda aan het Belgische fron.

Maar de Duitschers hadden te veel zelfvertrouwen in hun werk! Zeker is het ook, dat zij, evenmin als de leiders der Frontpartij, een juist begrip hadden van de eerlijkheid en den kalmen heldenmoed die de grondslag waren van het karakter onzer soldaten. En toen dan ook het bevrijdingsoffensief begon, niettegenstaande het geweldige vernielingsvuur onzer artillerie, konden de Duitschers niet gelooven dat ons leger, dat leger met 80 t. h. Vlamingen, hen, de bewerkers van het zelfbestuur, zou hebben aangevallen. ...En de activistische overloopers gingen rustig te Gent het propagandastuk « Waaron? » opvoeren, terwijl reeds onder den heldhaftigen stormloop onzer dappere soldaten hun kraam aan 't waggelen ging, om weldra gansch neer te storten.

RUDIGER

Flamenpolitik



Een « Front » aanval.

RUDIGER. — FLAMENPOLITIK

1922